

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen en bezwaren bij het ministerieel besluit tot definitieve bescherming als archeologische site van de Sint-Trudo abdij in Sint-Truiden

Provincie: Limburg

Gemeente: Sint-Truiden, 1ste afdeling, sectie H

Objectnummer: 4.04/71053/101.1

-

Dossiernummer: 4.001/71053/102.1

Omschrijving:

Sint-Trudo abdij

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, **22 SEP. 2017**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen RWO, LNE, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Het advies werd gevraagd op 16 september 2016.

Het departement noch de overige agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.2. Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie

Het advies werd gevraagd op 16 september 2016.

Het departement noch de overige agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.3. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 16 september 2016.

Het departement noch de overige agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.4. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 16 september 2016.

Het departement noch de overige agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken stad

Het advies werd gevraagd op 16 september 2016.

Stad Sint-Truiden

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 14 oktober 2016 een voorwaardelijk gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

De stad stelt:

-Er wordt enkel ingegaan op de archeologische waarde.

Antwoord: De archeologische waarde aantonen behoort tot de scope van het beschermingsdossier. De andere erfgoedwaarden worden niet ontkend, maar zijn niet doorslaggevend bij een archeologische bescherming. Het Onroerenderfgoeddecreet bepaalt de definitie van een archeologische site: artikel 2.1. 10°: een onroerend goed dat ondergronds,

aan de oppervlakte of onder water aanwezig is, met inbegrip van de archeologische artefacten die er integrerend deel van uitmaken, van algemeen belang wegens de archeologische erfgoedwaarde." Deze waarde is niet méér dan een andere erfgoedwaarde, maar is hier van toepassing.

-Het type bescherming wordt niet coherent gemotiveerd.

Antwoord: Archeologische bronnen blijven best zo lang mogelijk in situ bewaard zodat er zo weinig mogelijk informatieverlies is. Toekomstige onderzoeksmethoden en -technieken zullen mogelijk op minder destructieve wijze meer inzichten kunnen verschaffen.

-Beheersdoelstellingen moeten verduidelijkt en uitgezuiverd worden.

Antwoord: De beheersdoelstellingen worden aangepast naar het advies van de VCOE en de stad (zie onder). Het Onroerenderfgoeddecreet stelt inderdaad dat: "de beschermingsvoorschriften kunnen geen beperkingen opleggen die werken of handelingen absoluut verbieden of onmogelijk maken die overeenstemmen met de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, noch de realisatie van die plannen en hun bestemmingsvoorschriften hinderen." Dit is voldoende duidelijk geformuleerd.

-"De site bevindt zich in een redelijk stabiele omgeving".

Antwoord: De stad geeft een andere invulling aan 'omgeving' dan bedoeld in het beschermingsdossier. Met 'omgeving' wordt in het beschermingsdossier bedoeld dat er tot nu toe vrij weinig ingrepen zijn gebeurd die het archeologisch bodemarchief hebben aangetast. Het huidige gebruik (onder andere school) zorgt eveneens voor een vrij stabiele factor. De zin zal aangepast worden naar "De site bevindt zich tot dusver in een redelijk stabiele omgeving".

-De duurzame ontwikkeling van de site in evenwicht met de erfgoedwaarden mag niet gehinderd worden door de bepalingen van het beschermingsbesluit.

Antwoord: De archeologische waarde is één van de erfgoedwaarden die de site rijk is. Bij de duurzame ontwikkeling van de site, in evenwicht met de erfgoedwaarden, zal deze waarde eveneens mee in overweging moeten genomen worden.

-De opwaardering van ex situ tot gelijk aan in situ.

Hier kan niet op ingegaan worden aangezien ex situ informatieverlies betekent ten opzichte van in situ. Conform het Verdrag van La Valetta (art. 4) wordt er voorkeur gegeven aan in situ bewaring. Zoals de stad zelf opmerkt: in situ blijft voorop staan tenzij dit onmogelijk is.

Behandeling van het advies:

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

De beheersdoelstellingen werden uitgepuurd tot beheersdoelstellingen over het archeologisch bodemarchief.

"De site bevindt zich in een redelijk stabiele omgeving." wordt veranderd in: "De site bevindt zich tot dusver in een redelijk stabiele omgeving."

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 16 september 2016.

De VCOE bracht op 17 oktober 2016 een voorwaardelijk gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

De commissie vraagt:

1. Het inhoudelijk dossier verder te onderbouwen en beter te structureren, alsook aan te passen aan de vier kleine opmerkingen bij het inhoudelijk dossier;
2. De beschrijving van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen aan te passen;
3. De beheersdoelstellingen maximaal toe te spitsen op het archeologisch erfgoed;
4. De toelatingsplichten aan te passen.

Behandeling van het advies:

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

1. Het inhoudelijk dossier werd aangepast en beter gestructureerd. De bibliografie werd uitgebreid. De historische ontwikkeling van de site wordt besproken in het historisch overzicht. De erfgoedkenmerken zijn op die manier meer beperkt tot een beschrijving van het bodemarchief. Benedictijnerabdij is opgenomen en een plan met aanduiding van de opgravingscampagnes en verschillende zones werd toegevoegd. De term "archeologische" bij de bespreking van de reeds beschermde monumenten wordt weggelaten. Op het omgevingsplan wordt de perimeter van het beschermde stadsgezicht aangeduid.
2. De beschrijving van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen werd aangepast. (zie onder)
3. De beheersdoelstellingen werden beperkt tot het archeologisch bodemarchief. Verwijzingen naar de (beschermde) monumenten werden verwijderd evenals de doelstellingen die betrekking hebben op de ontsluiting van de site.
4. Toelatingsplicht 8° "werkzaamheden aan beschermde gebouwen en in kelders van bestaande gebouwen" werd "werkzaamheden in kelders van bestaande gebouwen". Toelatingsplicht 9° "het scheuren van grasland" werd "het omzetten van grasperken naar een ander bodemgebruik".

1.4. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen RWO, LNE, MOW en LV formuleerden geen advies.

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden als volgt aangepast:

De stad bracht voorwaardelijk gunstig advies uit. De opmerkingen werden weerlegd of verwerkt in het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit zoals beschreven in 1.2.

De VCOE bracht een voorwaardelijk gunstig advies uit. De opmerkingen werden in het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit aangepast zoals beschreven in 1.3.

2. Adviezen en bezwaren uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming

Openbaar onderzoek en hoorzitting

Gemeente Sint-Truiden organiseerde het openbaar onderzoek van 15 maart 2017 tot 13 april 2017. Tijdens het openbaar onderzoek organiseerde de gemeente een hoorzitting op 28 maart 2017. Het verslag van deze hoorzitting is opgenomen in het proces-verbaal dat de gemeente opstelde over het openbaar onderzoek. Het proces-verbaal en de bezwaren maken integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Tijdens het openbaar onderzoek werd 1 bezwaar ingediend. Dit wordt behandeld.

Omwille van privacy-redenen is het bezwaar anoniem opgenomen in dit document. Het beschermingsdossier bevat een overzicht van alle bezwaren en de gegevens van de bezwaarindieners.

2.1 Bezwaar uitgebracht tijdens het openbaar onderzoek:

1° Principe: We waarderen de bescherming van de ondergrond (naast de reeds bestaande bescherming van vele gebouwen bovengronds) en ondersteunen dit principe.

2° Risico op en vrees voor het bevriezen van de site tegenover de meerwaarde van de archeologische bescherming:

Een archeologische bescherming kan geen beperkingen opleggen die werken of handelingen absoluut verbieden of onmogelijk maken die overeenstemmen met de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening, noch de realisatie van die plannen en hun beschermingsvoorschriften verhinderen.

Een archeologische bescherming kan inderdaad de beslissing over het al dan niet uitvoeren van werkzaamheden beïnvloeden, maar hoeft het niet te beïnvloeden. Of deze vrees gegrond is, moet de toekomst uitwijzen.

3° Financieel: men verwacht een afdoende financiële ondersteuning van studie- en onderzoeksdaden. Hier is niets over opgenomen in het M.B.

De vermelding van het recht op financiële steun in het kader van een beheersplan werd op vraag van de VCOE geschrappt uit het Ministerieel Besluit.

De kosten van het archeologisch onderzoek worden volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 gedragen door de vergunningsaanvrager. Als flankerende maatregelen worden echter een aantal premies voorzien (art. 10). In de eerste plaats kan de opmaak van een beheersplan een belangrijk houvast vormen; dit wordt dan ook sterk aanbevolen. Het doel van een dergelijk beheersplan is een langetermijnvisie voor de site te ontwikkelen voor minstens 20 jaar. Hierin kunnen toekomstgerichte uitspraken over de evolutie van het beschermd erfgoed, beheersdoelstellingen, acties en handelingen in functie van behoud en middelen voor financiële planning opgenomen worden. Het grote voordeel is dat geen afzonderlijke toelating meer hoeft aangevraagd te worden voor alle werken die in het plan worden vrijgesteld. Voor de opmaak van een dergelijk beheersplan kan men ook financiële steun aanvragen in de vorm van een onderzoekspremie (Onroerenderfgoedbesluit art. 11.3.1,1°).

Binnen beschermd erfgoed kan bovendien ook een onderzoekspremie aangevraagd worden voor de uitvoering van een noodzakelijk voorafgaand onderzoek, in casu archeologisch vooronderzoek (Onroerenderfgoedbesluit art. 11.3.5,2° en art. 11.3.1,2°).

Wanneer opgravingen binnen de archeologisch beschermde site niet vermeden kunnen worden, is daarnaast ook voorzien in een premie voor buitensporige opgravingskosten (Onroerenderfgoedbesluit art. 11.7). Deze is bedoeld voor occasionele bouwers die de kosten niet kunnen vermarkten en waarvan niet verwacht kan worden dat ze zich aansluiten bij een archeologisch solidariteitsfonds.

Na de definitieve bescherming, kan ten slotte ook een erfgoedpremie aangevraagd worden voor werkzaamheden en beheersmaatregelen die noodzakelijk zijn voor het behoud of de herwaardering van de erfgoedkenmerken van de beschermde archeologische site (Onroerenderfgoedbesluit art. 11.2.1).

Arrest nr. 132/2015 van 1 oktober 2015 van het Grondwettelijk Hof, B.13.4 stelt ten slotte: 'Het decreet bevat geen vergoedingsregeling, maar verbiedt evenmin dat de rechter in het kader van een concreet beschermingsbesluit onderzoekt of op grond van het beginsel van de gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten toch een vergoeding moet worden toegekend'.

4° Bescherming? Afscherming? Veronderstellen, maar niet onderzoeken? Men verwacht een open geest en flexibiliteit bij toekomstige onderzoeken en men dringt aan op degelijk onderzoek.

Bescherming heeft het maximaal behoud van het geheel van de erfgoedelementen, de erfgoedkenmerken en de erfgoedwaarden tot doel, en dit op lange termijn. De belangrijkste waarde van archeologische sites wordt doorgaans gevormd door hun kennispotentieel. Dit kennispotentieel wordt echter zonder uitzondering gereduceerd bij een omzetting naar een *ex situ* archief. Om het kennispotentieel om te zetten naar kennis, door middel van onderzoek, worden immers steeds bewust en onbewust keuzes gemaakt en selecties doorgevoerd. *In situ* bewaring is dan ook de enige manier om het kennispotentieel van sites op lange termijn te vrijwaren. Daarnaast evolueert de archeologische wetenschap continu, zodat door voortschrijdende methodologische en inhoudelijke inzichten het onderzoek in de toekomst doorgaans zal verbeteren. Ook het Europese Verdrag van La Valletta (1993) stipuleert (artikel 4 ii) om deze redenen een streven naar behoud *in situ*. Een *ex situ* bewaring dekt dit breder kader geenszins.

Voor beschermde sites streven we daarom zoveel mogelijk naar *in situ* bewaring. We beschermen immers topsites. Deze zijn onvervangbare bronnen, van onschatbare waarde voor onze kennis van het menselijk verleden, en dienen dan ook zo voorzichtig mogelijk behandeld te worden. Als overheid moeten we daarom stimuleren dat er zoveel mogelijk zorg voor gedragen wordt.

5° Te beschermen oppervlakte: de te beschermen oppervlakte is te klein, ook de Abdijstraat, Diesterstraat, Stenaartberg, Groenmarkt/Grote markt, Meinstraat en de woningen aan de Plankstraat moeten mee opgenomen worden in de bescherming.

De grens van de bescherming valt samen met de perimeter die onderzocht werd in het kader van het waarderingsonderzoek in functie van een eventuele bescherming. Het advies van deze studie met betrekking tot afbakening van de site werd gevolgd. Deze afbakening volgt bovendien grotendeels het ommuurde terrein van de abdij. Dit is een duidelijke grens. Archeologische sporen, voorwerpen en andere relictten die net buiten de bescherming bevinden, vallen onder het regime van de vastgestelde inventaris van archeologische zones. De historische stadskern van Sint-Truiden werd als archeologische zone vastgesteld bij Ministerieel Besluit op 19 februari 2016. De algemene rechtsgevolgen die gelden: de zorg- en motiveringsplicht voor administratieve overheden en de informatieplicht bij eigendomsoverdracht. Ook specifieke rechtsgevolgen zijn van kracht. Wie werken wil uitvoeren in een vastgestelde archeologische zone, is sneller verplicht tot archeologisch vooronderzoek, al dan niet gevolgd door een opgraving (art. 5.4.1. en 5.4.2.).

2.2 Conclusies van de hoorzitting:

-De volledigheid van het uitgevoerde waarderingsonderzoek werd door sommige aanwezigen in twijfel getrokken.

Het agentschap is van mening dat dit geen invloed heeft op de bescherming van de Sint-Trudo als archeologische site.

-Waarom nu pas bescherming?

Dit heeft te maken met verschillende factoren (mensen, middelen, prioriteiten) en met de complexiteit van het proces.

-De Vlaamse Overheid moet afdoende financiële middelen ter beschikking stellen.

Zie 2.1.1, 3°

-Afbakening: ook de Abdijstraat moet meegenomen worden in de beschermingsperimeter.

Zie 2.1.1, 5°

-Gevolgen voor heraanleg speelplaats?

De beschermende maatregelen zijn al van kracht. Er moet een toelating aangevraagd worden.

3. Conclusie

De uitgebrachte adviezen en bezwaren **uitgebracht na de voorlopige bescherming en voorafgaand aan de definitieve bescherming** hebben geen invloed op het inhoudelijk dossier en/ of het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier noch het beschermingsbesluit werden aangepast.